
Piteå den 12 november 2019

Förslag till verksamhetsförändring vid Gymnasiesärskolans Nationella program, Strömbackaskolan.

---

1. Inledning

Gymnasiesärskolan vid Strömbackaskolan erbjuder i dagsläget två nationella program. Det är Hantverks- och produktionsprogrammet samt Hotell, bageri- och restaurangprogrammet.

Översynen av Gymnasiesärskolans nationella program har främst initierats utifrån två orsaker.

1. Gymnasieskolans Industriprogram med inriktning process trä har lagts ned inför läsåret 2019-2020. Utifrån nedläggningen av process trä avser översynen att analysera om det finns underlag och motiv till att bedriva ett Hantverks- och produktionsprogram vid Gymnasiesärskolan. Detta eftersom de lokaler och maskiner som nyttjats av Industriprogrammets process trä inriktning inte kommer att användas i samma utsträckning. Det innebär att de maskiner som i dagsläget används till gymnasiesärskolans Hantverksprogram kommer att nyttjas av ett mindre antal elever. Översynen avser därav att undersöka om det finns elevunderlag från grundsärskolan samt behov av att fortsätta erbjuda ett Hantverks- och produktionsprogram.
2. Ytterligare en bidragande orsak till att översynen av gymnasiesärskolan genomförs är de signaler som kommit från dels grundsärskolerektor vid Piteå Kommun men även vid nätverksträffar bland sarskolans skolledare i Norrbotten. Från grundsärskolan i Piteå Kommun efterfrågas ett gymnasiealternativ med handelsinriktning. Det framkommer också att det finns ett behov bland elever från grundsärskolan att ha fler alternativ att välja på inför sitt gymnasieval än två nationella program. Då de ekonomiska ramarna är begränsade i kommunen är det ej aktuellt att erbjuda ytterligare ett program men däremot uppstår frågan om programutbudet bör ändras utifrån grundsärskolans elevgrupper. Det står även i skollagens 2 kap. 29§ att kommunen skall anpassa program och antalet platser så långt som möjligt utifrån ungdomarnas önskemål. (Skolverket, gymnasiesärskolan sid 13).

Enligt utredningen Strömbacka 2025 en undersökning som gjordes av STIMO (2017-06-28) utkristalliserar sig fem huvudområden att fokusera på gällande att utveckla verksamheten på gymnasiesärskolan. Ett av huvudmålen är att se över innehållet i gymnasiesärskolan till att försöka invidanpassa undervisningen ytterligare. Ett annat huvudmål är att utveckla elevernas APL och koppling till arbetslivet efter gymnasiesärskolan.

Utifrån ovanstående i beaktande så anses översynen av gymnasiesärskolans nationella program vara högst relevant.

2. Gymnasiesärskolan och reformen 2013.

Gymnasiesärskolans utbildning är fyraårig och skolformen är en frivillig egen skolform. Den nya läroplanen från år 2013 innebar att regelverket för särskolans mottagande av elever förändrades. Reformen innebär att de elever som är aktuella för särskolan ska ha en utvecklingsstörning eller fått en ”betydande bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning på grund av hjärnskada, föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom”. (Skolverket, 2013) Elever med en autistisk diagnos ingår i målgruppen för särskolan om de även har en förvärvad hjärnskada eller diagnosen utvecklingsstörd enligt 2010 års skollag. Det innebär att de elever som har diagnosen autism utan diagnosen utvecklingsstörd eller förvärvad hjärnskada är ej aktuella för gymnasiesärskolan. (Skolverket, uppföljning av särskolan sid 7.)

Syftet med gymnasiesärskolan är betydligt bredare än att förbereda eleverna för vidare studier eller ett yrkesliv. Det står tydligt i skollagen att eleverna på särskolan även ska få en god grund för att kunna aktivt delta i samhället och att utbildningen ska bidra till en personlig utveckling. (uppföljning av särskolan sid 8.)

Enligt skollagen 19 kap. 8§ finns det utrymme för att bedriva särskilda varianter av program och programfördjupning, det kan innebära att varianten avviker från de nationella programmen.

Arbetsplatsförlagt lärande (APL) är en viktig del i gymnasiesärskolans utbildning vilket innebär att stora delar av utbildningen ska genomföras ute på olika arbetsplatser. Kravet är minst 22 veckors utlagd APL men kan även vara fler veckor. Gymnasieprogrammets ämnesplaner bör styra innehållet i APL. (Gymnasiesärskolan, skolverket sid 18) Syftet med APL är att bli en del av en arbetsgemenskap och kunna läsa av och förstå kulturen på en arbetsplats.

3. Nuläge

3.1 Gymnasiesärskolan i Piteå Kommun

Enligt Gymnasiesärskolereformen 2013 finns det nio olika nationella program för kommunerna att erbjuda och det vanligaste programmen som Sveriges kommuner erbjuder är Administration- handel och varuhantering samt Hotell, bageri och restaurangprogrammet. (Se sid 14 i Stimo.) Strömbäckaskolan erbjuder två nationella program. Hantverk- och produktionsprogrammet samt Hotell, restaurang- och bageriprogrammet.

Tabell1. Totalt läser åtta elever vid Strömbäckaskolans gymnasiesärskolans nationella program

Åk	Hantverk- och produktionsprogrammet Elevantal	Hotell- restaurang och bageri programmet Elevantal
Åk1.	1	0
Åk2	3	1
Åk3	0	1
Åk4	0	2

I dagsläget läser totalt åtta elever vid de två olika nationella programmen på gymnasiesärskolan. Eftersom det är fåtal elever vid de nationella programmen innebär det att på Hantverk och produktionsprogrammet samläser åk1- åk2 samt att vid Hotell, bageri och restaurangprogrammet läser åk2- åk4 tillsammans.

3.2 Grundsärskolan i Piteå Kommun

Elevunderlaget i Piteå Kommun inför läsåret 2020-2021 beräknas till totalt 11 potentiella sökande som i dagsläget är behöriga att söka till gymnasiesärskolan. Sju elever går på grundsärskolan åk 9, det finns även två integrerade elever i grundskolan i Piteå Kommun. Åk 8 och åk 7 på grundsärskolan i Piteå har färre elever per årskull. Det är i dagsläget svårt att veta om det tillkommer fler elever. Det beror på inflyttning och utflyttning men även kring att det kan finnas elever på grundskolan som senare övergår till grundsärskolan

Tabell 2. Visar elevunderlaget från åk 1 till åk 9 från grundsärskolan i Piteå Kommun.

Elever som läser ämnen i grundskolan läser vanligtvis på nationellt program på gymnasiesärskolan. Elever som läser ämnesområden, går inriktningen träningskola och läser vanligtvis individuella programmet på gymnasiesärskolan

Årkurs	Ämnen	Flickor	Pojkar	Ämnesområden (träningsskola)	Flickor	Pojkar	Integrerad i grundskolan	Flickor	Pojkar
1-3	5	2	3	12		12			
4	3	3		2	1	1	2	1	1
5	1		1	4	2	2	1	1	
6	3	1	2	2	2		3	1	2
7	2	1	1	-			-		
8	5	3	2	2	2		-		
9	7	2	5	2		2	2		2

3.3 Närliggande kommuner

Enligt samverkansavtal inom fyrkanten kan elever fritt söka utbildning mellan kommuner och syftet med detta är att öka valmöjligheten för dessa. Arvidsjaur, Arjeplogs och Älvsbyns kommun bedriver ingen egen gymnasiesärskola.

Älvsbyns elever från grundsärskolan tenderar att söka till Piteå Kommun. I dagsläget har vi totalt fyra elever från Älvsbyn en elev läser i åk1 Hantverk-och produktionsprogrammet samt att tre elever går på individuella programmet på gymnasiesärskolan. Elevunderlaget från Älvsbyn Kommuns grundsärskola är ej så omfattande. Enligt rektor är det till läsåret 2021-2022 en elev som kan bli aktuell för nationellt program. Till läsåret 2022-2023 kan ytterligare två elever bli aktuella.

Luleå Kommun har Hotell, restaurang- och bageriprogrammet samt Fastighet, anläggning- och byggnation på gymnasiesärskolan. Vid gymnasiesärskolan i Luleå kan de se en tydlig könsskillnad mellan elevernas gymnasieval. Pojkar tenderar att söka Fastighet, anläggning- och byggnation och flickor väljer Hotell, bageri- och restaurang.

Den kanske mest relevanta skolan att ta hänsyn till när det gäller översynen av program vid gymnasiesärskolan i Piteå är gymnasiesärskolan i Bodens kommun. De har inför läsåret 2019-2020 valt att erbjuda Administration, handel- och varuhantering i stället för Samhälle, natur och språk. samt att de har även Hantverk- och produktionsprogrammet. Inför läsåret valde samtliga tre elever Administrations, handel och varuhantering. Den främsta anledningen till att Bodens gymnasiesärskola valde att ta bort Samhälle, natur- och språk var enligt rektor att det programmet upplevdes svårt och alldeles för teoretiskt. När det gäller Hantverk och produktionsprogrammet använder även elever från Teknikprogrammet, IMYRK samma maskiner och lokaler som gymnasiesärskolan. Även hantverkskurser inom gymnasieskolan som nyttjar träverksamheten.

4. Reflektioner och analys.

Vad skulle det kunna innebära att ändra programutbudet på gymnasiesärskolan till att erbjuda Administration, handel och varuhantering istället för Hantverk och produktionsprogrammet samt att behålla Hotell, restaurang och bageriprogrammet?

Att kunna välja antingen Hotell, restaurang och bageriprogrammet eller Administration, handel och varuhantering kommer eleven till gagn för såväl kvalitén i utbildningen samt att det bidrar till att bana väg för yrkeslivet men även den personliga utvecklingen. Båda programmen innehåller kurser som bidrar till att eleven även får en bra grund för att bli självständig som samhällsmedborgare och allt vad vuxenlivet innebär i vardagen. Att både ha insikt kring att handla och laga mat är en av grunderna i vuxenlivet.

Ur ett elevperspektiv kommer det bl.a. att innebära att de blir erbjudna det program som nationellt är det mest populära programmet bland Sveriges kommuner. Det kan finnas stora möjligheter till att komma ut i arbetslivet efter slutförd utbildning från programmet för administration, handel och varuhantering, vilket kan vara den främsta anledningen till att det är det populäraste programmet bland gymnasiesärskolans elever. (STIMO sid 6.)

De signaler som kommer från grundsärskolan är också ett önskemål om att starta upp programmet utifrån de elevgrupper som finns i grundsärskolan. Personalen vid grundsärskolan tror att ett program med handelsinriktning kan tilltala eleverna.

Att med jämna mellanrum analysera programutbud på gymnasiesärskolan är av yttersta vikt för att kunna möta blivande elevers behov och därmed även öka utbildningens attraktivitet. Ett nationellt program inriktad mot handel kan vara en sådan positiv förändring då elever och bransch mot handel får en naturligare plattform och därmed underlätta och förbereda för elevers kommande yrkesliv.

Den nya förändringen kan innebära att elever från de två olika program på ett helt annat sätt kan samläsa många kurser tillsammans. Det innebär mest troligt fler än en till två elever i varje undervisningsgrupp och klass, vilket kan innebära annan dynamik i undervisningen. Delaktighet i en klass med flera klasskamrater är viktigt i syfte att känna grupptillhörighet och den dynamik som det innebär. Allt från samarbete i team med flera olika elever till att delta i diskussioner och frågor som uppkommer. Det innebär även en mindre ekonomisk besparing att kunna samläsa delar av kurser mellan gymnasieprogrammen Administration, handel och varuhantering och Hotell, restaurang och bageriprogrammet. I det här fallet betyder det inte att kvalitén i undervisning kommer att försämrars snarare kan kvalitén öka av ovanstående anledning.

Utifrån ett ekonomiskt perspektiv kan det vara svårt att motivera att bibehålla Hantverks och produktionsprogrammet. Det beror på att varken lokaler, maskiner eller personal kommer att kunna samläsa med andra program varken inom Gymnasiesärskolan eller Gymnasieskolan. Det är endast inom individuella programmet på gymnasiesärskolan som samläsning kan ske. Kostnaden för Hantverk och produktionsprogrammet kommer att öka beroende på att Industriprogrammets process inriktning har lagts ned samt IMYRK-trä inte erbjuds längre som alternativ. Kostnadsökningen beror på att utgifter inte kommer att fördelas mellan fler program eftersom Industriprocess programmet och IMYR-trä är under avveckling. Ytterligare en aspekt som bör tas i beaktande är underhåll av maskiner. Det blir en dyrare utbildning beräknat per elev vad avser underhåll av maskiner som finns på Hantverk och produktionsprogrammet. På sikt kommer även maskiner att repareras och kanske ersättas med nya. Eftersom det ej är samläsning med andra program och kostnader ej kan fördelas så är det hög risk för en ökad kostnad per elev.

Nackdelen för eleverna kan vara att det inte erbjuds ett mer traditionellt ”pojke” alternativ i programutbudet såsom Hantverk och produktionsprogrammet kan vara. De signaler som kommer från grundsärskolan är att detta inte kommer att vara ett problem inom närliggande framtid. Det kan dock komma att finnas valbara kurser inom individuella valet 200p exempelvis Hantverkstekniker 1 samt Fordonsteknik 1.

Den arbetsplatsförlagda utbildningen på 22 veckor är oerhört viktig för eleverna och det är yrkeserfarenheten från APL som senare banar väg för ett yrkesliv för särskolans elever. Gymnasiesärskolans elever behöver ofta stöd och hjälp av en arbetsmarknadsåtgärd efter gymnasietiden ex. på arbetsplatser är Reprisen eller Boendepatrollen. Därav är elevernas erfarenhet från APL oerhört värdefull inför när de senare ska ut i arbetslivet. Väl värt att ta i beaktande att det finns ett stort frihetsutrymme för val av APL- plats och det är viktigare att eleven är trygg och nöjd med val av APL platsen än att det främst ska matcha innehållet i de gymnasieprogram eleven läser. Det är självklart önskvärt att gymnasieprogrammet karaktär styr val av APL plats. I de flesta fall är det så men det är också möjligt att frångå detta med hänsyn till att individanpassa utifrån elevens behov.

Slutsatserna är att det viktigaste för eleven under sin tid på gymnasiesärskolan i Piteå Kommun är att hen får en hög kvalitativ undervisning och det ska bana väg för en bra grund inför yrkes- och vuxenlivet. Målsättningen med ett förändrat programutbudet från Hantverk och produktionsprogrammet till Administration, handel och varuhantering är att höja utbildningens kvalitet ytterligare. Det kommer även att ge mycket goda förutsättningar för den personliga utvecklingen vilket enligt Skolverkets styrdokument är tyngdpunkten i gymnasiesärskolans uppdrag.

5. Förslag till beslut.

5.1 Att lägga ned Hantverk och produktionsprogrammet och de elever som idag läser på programmet kommer att få fullfölja sin utbildning.

5.2 Att starta det nationella programmet Administration, handel och varuhantering och erbjuda det som ett alternativ inför läsåret 2020-2021.

Annika Niklasson

Rektor Gymnasiesärskolan skolenhet Magne

Utbildningsförvaltningen

Piteå Kommun